

ORGANISACE A ČINNOST TÝLU VÝSADKOVÉ BRIGÁDY

Major Josef Mikulec

Myšlenka vytvořit výsadkové jednotky vznikla již za první imperia-
listické války, hlavně v druhém jejím období, to znamená v období po-
siční války, kdy vysazení vyšší jednotky v týlu obrany nepřítele bylo
posuzováno generálními štáby jako jedno z možných řešení, jak se dostat
ze slepé uličky, v níž se ocitla vojska všech válčících států a která zá-
ležela ve zdánlivé neřešitelnosti otázky průlomu obrany nepřítele.

Značně omezené počty leteckých sil a málo vyzkoušené padákové se-
skoky však nedaly možnost otázku tu řešit. Kromě toho výsadkové voj-
sko mělo řadu odpůrců mezi zastánci „klasického vedení války“, kteří
pro své metafysické názory na otázky soudobé války nedovedli zhod-
notit význam a možnosti výsadkového vojska.

Přesto se však po skončení první světové války následkem masového
rozšíření a používání letectva všechny generální štáby o otázky výsad-
kového vojska zajímaly a ve větší nebo menší míře plánovaly jeho po-
užití v budoucích možných válečných operacích.

Nehledě na strašné dědictví carismu a následky intervence, byla to
mladá Rudá armáda, která získala primát ve vývoji výsadkových jed-
notek. Vzhledem k masovému rozšíření výsadkového sportu měla Rudá
armáda širokou základnu k budování celých svazků výsadkového voj-
ska. U expertů československé buržoasní armády, kteří navštívili v roce
1937 některé výcvikové prostory Sovětské armády, vyvolalo údiv, když
při jednom z ukázkových cvičení byla vysazena celá výsadková divise.

Je známo, že také hitlerovská armáda přistoupila k budování výsad-
kových jednotek a použila jich pak ve válce hlavně na Západě v r. 1940
a na Balkáně v r. 1941. Anglická a americká armáda použila během
druhé světové války několikrát výsadkových jednotek v operačním mě-
řítku, avšak nikdy nebylo dosaženo plánovaného cíle. V několika pří-
padech byly celé výsadkové svazky zničeny protivníkem.

Také Sovětská armáda a v jejím rámci i 1. československý armádní
sbor v SSSR několikrát použily výsadkových jednotek. Použití výsad-
kových jednotek mělo zvlášť velký význam ve válce proti Japonsku
v r. 1945 v boji s kvantunskou armádou. Příčinou úspěchu sovětských
výsadkových vojsk byl nejen všestranný výcvik příslušníků výsadko-
vých vojsk, nýbrž i správné pojetí operačního použití v těsné součinnosti
se všemi druhy vojsk. Pro bojeschopnost výsadkových jednotek mají
velký význam otázky materiálního zabezpečení a otázky organizace týlu,
což vyplývá ze zvláštnosti bojových podmínek výsadkových jednotek.

Výsadkové jednotky mohou být organizovány v plucích, brigádách
nebo divisích. Ve své úvaze se zaměřím na otázky organizace a činnosti
týlu výsadkové brigády. Většinu zásad platných pro organizaci a činnost
týlu výsadkové brigády je možno aplikovat i pro samostatný výsadkový
pluk nebo výsadkovou divisi.

Výsadková brigáda je vysazována v týlu nepřítele a může plnit bojový úkol trvající 1 až 3 dny bez jakékoli jiné možnosti doplňovat zásoby a provádět odsuny než vzdušnou cestou.

Organisace a činnost týlu výsadkové brigády je určena především jejím taktickým nebo operačním úkolem.

Výsadkové brigády může být často použito k vytvoření podmínek pro obklíčení uskupení nepřátelských vojsk nebo k dokončení takového obklíčení. Při tom bude zpravidla úkolem výsadkové brigády zmocnit se důležitého komunikačního uzlu, významné terénní čáry nebo terénního celku (průsmyku, soutěsky, horského údolí, přepravy přes vodní překážku a p.) a udržet ho do příchodu pozemního vojska. V jiném případě bude úkolem výsadkové brigády zmocnit se nepřátelského letiště, zvláště bude-li tohoto letiště používáno jako základny nepřátelského letectva, nebo zbrani plnicích důležitý úkol a p.

Podle povahy úkolů dělíme výsadky na taktické a operační. Taktického výsadku se používá k plnění taktických úkolů v těsné součinnosti s pozemním vojskem. Úkolem taktického výsadku může být na příklad zmocnit se důležitých objektů a čar na postavení sborových záloh nepřítele. Operačního výsadku se používá k plnění operačních úkolů zpravidla v operační součinnosti s rychlými skupinami armády nebo frontu. Co se týče použití výsadkového vojska, poukazuji na článek otištěný ve Vojenské mysli č. 4/1953 str. 53 až 68.

Úkolem článku je pojednat o způsobu organisace a činnosti týlu výsadkové brigády při použití v operační hloubce nepřátelské obrany. K tomu je třeba podotknout, že řada uvedených zásad má platnost i pro jiné druhy výsadků.

Hlavní a podstatnou zvláštností operačního použití výsadkové brigády je její vysoká manévrovací schopnost. Vzhledem k tomu, že výsadková brigáda je do prostoru bojové činnosti přesunována letadly, je její manévrovací schopnost omezena jen akčním radiem doletu dopravních letadel, který činí mnoho set kilometrů. Výsadková brigáda může tedy být dopravována do prostoru bojové činnosti z hlubokého týlu, kde se může nerušeně připravovat k splnění bojového úkolu. Je přirozené, že tím jsou dány velmi příznivé podmínky pro činnost týlu během přípravného období.

Zvláštností boje výsadkové brigády, která má vliv na činnost jejího týlu, hlavně na její zásobování během boje, je to, že veliké síly palebného úderu výsadkové brigády je dosahováno velkým množstvím automatických zbraní, což značně zvyšuje spotřebu munice. Tato okolnost klade zvýšené požadavky na přísun munice během boje.

Boj výsadkové brigády má ráz krátkodobého úderu s využitím překvapení, což má s hlediska materiálního zabezpečení tu výhodu, že se nepředpokládá dlouhotrvající zásobování v prostoru zasazení brigády, která může valnou část svého úkolu plnit se zásobami příslušníků brigády a se zásobami, které byly shozeny (dopraveny) do prostoru činnosti při zasazení brigády. Uvedená okolnost může usnadnit úkoly týlu v přísunech materiálu do prostoru bojové činnosti. Na druhé straně však jsou známy příklady z druhé světové války, kdy boj leteckých výsadků, plánovaný na krátkou dobu jednoho až tří dní, trval ve skutečnosti 7 až 10 dnů v podmínkách obklíčení nepřítelem. Je nasnadě, že v těchto podmínkách osud vysazené jednotky bude záviset z velké části na schopnostech týlových funkcionářů, poněvadž bojeschopnost brigády bude záviset na hodnotě zásobování.

Podstatnou zvláštností činnosti týlu výsadkové brigády je, že týl je rozmístěn zpravidla uprostřed bojové sestavy brigády a jeho činnost je vlastní činností týlu svazku za obklíčení. Tato skutečnost má největší vliv na činnost týlu a je hlavním záporným prvkem v celé organizaci týlu. Na rozmístění týlu výsadkové brigády má vliv nejen bojová sestava, nýbrž i terén, možnosti maskování, poloha plochy pro shazování nákladů a komunikační situace prostoru bojové činnosti. Týl brigády musí však být vždy chráněn bojovou sestavou.

Abychom pochopili organizaci kterékoli vojenské jednotky, musíme si uvědomit, že organizace není samoúčelem, nýbrž že je plně závislá na úkolech a výzbroji jednotky. Na organizaci mají rovněž vliv podmínky bojové činnosti jednotky. Tato skutečnost se plně odráží i u týlu výsadkové brigády, kde k uvedeným požadavkům přistupuje ještě požadavek přizpůsobení týlu výsadkové brigády co nejvíce podmínkám zásobování vzduchem.

Boj v obklíčení vyžaduje, aby každému praporu výsadkové brigády byla zabezpečena možnost samostatné činnosti. Z toho vyplývá pro organizaci praporek týlů požadavek na zabezpečení hlavních druhů zásob (munice, PHM, potraviny). Skutečnost, že při použití výsadkové brigády v operační hloubce je zásobování prováděno z letišť několik set kilometrů vzdálených od prostoru bojové činnosti, vyžaduje, aby týlové orgány byly schopny jednak zabezpečovat bojovou činnost brigády v prostoru zasazení, jednak organisovat přísun materiálu z výsadkových základůn bojujícím jednotkám. To znamená, že týl musí být organisován tak, aby mohl pracovat ve dvou sledech, z nichž jeden přijímá materiál od frontových nebo armádních týlových orgánů na výsadkové základně, ukládá jej do skladů, vede jeho evidenci, připravuje k nakládání do letounů, druhý sled pak přijímá nebo shromažďuje materiál v prostoru bojové činnosti a přisunuje ho bojujícím jednotkám.

Rovněž provádění odsunů vyžaduje členění týlu do dvou sledů.

Okolnost, že materiál je bojujícím jednotkám dopravován letouny a shazován padáky, vyžaduje zvláštních orgánů, pečujících o padákový materiál a zásobníky.

Během přípravného období je povinností týlu připravit materiální prostředky brigády k bojové činnosti, zabezpečit brigádu potřebným materiálem a organisovat týl k plnění úkolu během boje.

Brigáda se před zasazením do boje soustřeďuje ve výchozím prostoru pro vysazení, který v sobě zahrnuje prostor soustředění, prostor vyčkávací a výchozí postavení pro nasednutí a nakládání. Výchozí prostor musí poskytovat možnost skrytého soustředění brigády, provádění výcviku příslušníků brigády se zřetelem na budoucí bojovou činnost a zaručující rychlé doplnění zásob brigády.

Za materiální zabezpečení brigády odpovídá náčelník týlu frontu nebo armády. Je odpověden za to, že týlové útvary a zařízení brigády jsou včas přesunuty za brigádou do výchozího prostoru. Náčelník týlu frontu nebo armády je povinen zabezpečit přesun brigádních týlových útvarů a zařízení, která nemohou být přepravena do výchozího prostoru vzduchem, po železnici nebo auty a také zesílit brigádu automobilními dopravními prostředky tak, aby mohla všechen materiál přesunout do výchozího prostoru jedním koloběhem. Přesun musí být utajen.

Ve výchozím prostoru se provádí veškerá příprava brigády k bojové činnosti.

Péčí náčelníka zdravotnické služby frontu nebo armády se pro raněné

příslušníky brigády odsunované z prostoru bojové činnosti zřizuje nemocnice nebo odsunová sběrna, která provádí chirurgické zákroky, připravuje raněné k dalšímu odsunu do zdravotnických útvarů frontu, po případě i léčí raněné a nemocné příslušníky brigády, jestliže doba léčení nepřesahuje dobu bojové činnosti brigády do spojení brigády s pozemním vojskem.

Na dobu bojové činnosti brigády se týl dělí na dva sledy. První sled se vysazuje současně s brigádou, druhý sled zůstává na výsadkové základně a přejímá tam odsunovaný materiál, nakládá materiál do letounů, po případě balí zásoby do zásobníků a přejímá a poskytuje péči raněným příslušníkům brigády.

Složení sledů určuje velitel brigády na návrh náčelníka týlu. Při určování sledů je třeba se řídit těmito zásadami: Do prvního sledu určovat oddělení skladů hlavních druhů zásobování, zpravidla celou zdravotnickou rotu, část dopravní rot s vozidly a oddělení dělostřeleckých a automobilních dílen. Kromě toho se do prvního sledu týlu vždy určuje záloha řidičů. Jestliže armáda nezřizuje na výsadkové základně odsunovou sběrnou, je nutno tam ponechat část zdravotnické roty.

První sled týlu se vysazuje zpravidla s druhou skupinou bojového sledu (t. zv. „kluzákovým sledem“) po zmocnění se plochy vhodné pro přistání kluzáků. Prvnímu sledu týlu velí náčelník týlu nebo jeho zástupce. Současně s prvním sledem týlu se vysazují náčelníci služeb, kdežto jejich zástupci zůstávají v druhém sledu, v prostoru výsadkové základny. Týlová zařízení praporů se vysazují všechna kromě polních kuchyní.

Druhý sled týlu zůstává ve výchozím prostoru pro vysazení na výsadkové základně, která se umísťuje ve vzdálenosti 2 až 5 km od letiště, nedaleko silnice nebo železniční stanice, která spojuje letiště se sklady frontu. Druhý sled týlu tvoří zbytek skladů, část automobilní dopravní roty, zbytek dílen a všichni příslušníci týlu, kteří z jakýchkoli důvodů nebyli vysazeni v prostoru bojové činnosti. Všechny příslušníky druhého sledu týlu se používá k nakládacím a vykládacím pracím na letišti a ve skladech. V prostoru rozmístění druhého sledu týlu brigády pracuje skupina náčelníka týlu frontu, zabezpečující vyžadování a organizaci přísunu potřebného materiálu pro bojující brigádu. K udržování stálého styku s představiteli náčelníka týlu frontu je účelné, aby náčelník týlu brigády zůstal u druhého sledu týlu, poněvadž odtamtud může uplatňovat největší vliv na materiální zabezpečení brigády.

Organisace týlu výsadkové brigády v prostoru bojové činnosti v mnohém připomíná organizaci týlu vševojskových jednotek při boji v obklíčení. Je to pochopitelné, poněvadž boj výsadkové brigády je téměř vždy bojem v obklíčení. Z toho důvodu je nutno sklady a ostatní týlové útvary a zařízení vhodným způsobem rozmísťovat tak, aby byly chráněny bojovou sestavou brigády. Totéž platí i pro přistávací plochy nebo plochy pro shazování nákladů. Týlové útvary, hlavně sklady, je výhodné rozmísťovat poblíž těchto ploch. Při tom brigádní sklady se rozmísťují ve vzdálenosti asi 5 až 7 km od čáry dotyku a blíže k té části vojsk, která je na směr hlavního úsilí. Poněvadž se nepřítel bude snažit použít proti výsadkovým vojskům hlavně tanků a poněvadž protitanková obrana je uskutečňována převážně ručními protitankovými zbraněmi a zbraněmi lehčích typů, je nutno týlové útvary a zařízení rozmísťovat v protitankovém terénu.

Další důležitou zásadou organizace týlu je takové rozmístění skladů

všech jednotek, které dovoluje uskutečňovat rychlý manévř zásobami mezi jednotkami, což vyžaduje, aby sklady byly spojeny cestami nejen s bojujícími jednotkami, nýbrž i mezi sebou. Nutnost provádět manévř zásobami mezi jednotkami je vyvolána jednak nepravidelným přísunem materiálu ze zásobovacího letiště, jednak, a to hlavně nestejnoměrnou spotřebou munice. Spotřeba munice bude rychle vzrůstat na těch směrech, na kterých se bude nepřítel snažit prolomit obranný kruh brigády.

Jednou z nejdůležitějších povinností náčelníka týlu výsadkové brigády je organisovat přísun materiálu. Organisace přísunu u výsadkové brigády má řadu zvláštností. Organisaci přísunu u výsadkových vojsk zpravidla rozumíme organisaci přísunu vzduchem, protože organisace přísunu materiálu z brigádních skladů rozvinutých v prostoru bojové činnosti k bojujícím jednotkám je prováděna na malé vzdálenosti podle zásad platných pro vševojskové jednotky a nebude zpravidla způsobovat potíže.

Zvláštnost přísunu materiálu je určována tím, že dopravní letectvo není podřízeno veliteli výsadkové jednotky, nýbrž je součástí letecké armády frontu. To znamená, že ani velitel výsadkové brigády, ani náčelník týlu nemohou odpovídat za včasný přísun materiálu do prostoru bojové činnosti. Tuto odpovědnost má plně náčelník týlu frontu s velitelem letectva frontu. To ovšem neznamená, že se náčelník týlu brigády organisace přísunu neúčastní vůbec. Materiál přidělený frontem k zásobování brigády může náčelník týlu frontu přisunovat již připravený k letecké přepravě přímo do letounů. Tento způsob bude prováděn zřídka. Častěji bude front přisunovat materiál z frontových skladů do skladů brigády na výsadkové základně v průmyslových obalech. Ze skladů brigády je materiál přisunován na letiště a nakládán do letounů. Ačkoli tuto práci bude řídit většinou skupina náčelníka týlu frontu, bude při ní velmi platným pomocníkem náčelník týlu brigády, jehož orgány se účastní vedení evidence odesílaných zásob a budou spolupracovat při organisaci nakládání materiálu do letounů.

Zvláštní ráz bojové činnosti výsadkové brigády nesmí příslušníky týlu svádět k nepořádkům v evidenci materiálu. Právě značné potíže v přísunu materiálu bojujícím jednotkám a velké množství ztrát nebo znehodnocení materiálu při shazování musí být pro příslušníky týlu popudem k šetrnému a hospodárnému využití materiálu, čemuž ve značné míře pomáhá přesná a pečlivá evidence a účtování spotřeby.

Aby bylo zabráněno zbytečným ztrátám materiálu, je nutno pečlivě organisovat jeho příjem v prostoru bojové činnosti brigády. Zkušenosti z Veliké vlastenecké války dokazují, že k největším ztrátám materiálu docházelo právě v době jeho shazování.

Na procento ztrát materiálu při shazování má vliv topografický ráz terénu, povětrnostní podmínky, taktická situace brigády a vzdušná situace.

Při výběru přistávacích ploch nebo míst pro shazování nákladů je třeba dbát na to, aby tato místa měla přirozené maskování, aby však v jejich okolí byly význačné orientační body a aby jejich úprava nevyžadovala mnoho sil a času.

Průzkum vhodných prostorů provádí náčelník štábu s náčelníkem ženijního vojska. Náčelník štábu rovněž určuje velitele prostoru přejímání nákladů.

Přistávací plocha je vlastně nejjednodušším typem polního letiště. Technické požadavky na přistávací plochu jsou poměrně malé. Přistávací

plocha musí být volena za svahy odvrácenými od směru hlavního úsilí činnosti nepřítele nebo za lesním masivem. Nejlépe k tomu účelu vyhovuje louka s pevným drnem, se stoupáním ne více než 1:0,02. Na povrchu nesmějí být předměty nebo jámy s většími relativními rozdíly než ± 10 cm a vzdálené méně než 10 m. Pevnost půdy může být prakticky zjištěna plně zatíženým třítunovým autem. Po jeho přjetí přes přistávací plochu nesmí na ni zůstat stopa hlubší než 5 cm.

V zimě, kromě již uvedených požadavků, nesmí být na přistávací ploše sněhová pokrývka vyšší než 15 cm.

Jako dobrých přistávacích ploch může být používáno zamrzlých jezer, rybníků nebo širokých řek, jsou-li pokryty ledem o tloušťce nejmeně 50 cm.

Řada bojových zvláštností výsadkové brigády má vliv i na organizaci zdravotnické služby. Organizace zdravotnické služby výsadkové brigády a její činnost v boji rovněž připomíná činnost zdravotnické služby vševojskových svazků při boji v obklíčení. Vzhledem k tomu, že výsadková brigáda s bojem v obklíčení předem počítá, je možné, aby organizace zdravotnické služby byla tomuto požadavku přizpůsobena.

Tak na příklad je nutno předpokládat, že během boje nastanou téměř pravidelně potíže v odsunu raněných a že mnohdy bude odsun raněných na delší dobu vůbec znemožněn, zvláště pak ke konci boje brigády, kdy činnost nepřítele proti výsadkové brigádě bude zvláště silná. Tato okolnost vyžaduje, aby brigáda měla možnost své raněné hospitalisovat v prostoru bojové činnosti. Z toho důvodu musí mít zdravotnická rota nemociční oddělení.

Druhým důležitým požadavkem na zdravotnickou službu výsadkové brigády je takový výběr a vybavení zdravotnickým personálem, aby mohl v nejnutnějších případech provádět i chirurgické zákroky. Uvedený požadavek vyplývá rovněž z možnosti přerušení odsunu raněných příslušníků brigády, kdy v jednotlivých akutních případech včasný chirurgický zákrok znamená záchranu života nebo snížení stupně invalidity. Je tedy možné učinit další závěr k organizaci zdravotnické služby výsadkové brigády: první lékařskou pomoc poskytovat již u praporů a u zdravotnické roty mít chirurgické oddělení.

Konečně třetí požadavek na zdravotnickou službu a na její organizaci záleží v tom, aby zdravotnickým zařízením byla zajištěna velká pohyblivost a tím i schopnost k manévru. Zdravotnická služba výsadkových vojsk se musí rychle přizpůsobovat vývoji bojové situace a její příslušníci musí umět improvizovat s maximálním využitím místních zdrojů.

Místo rozvinutí brigádního obvaziště je nutno volit tak, aby bylo v blízkosti přistávací plochy, nikoli však přímo na ní a aby místo rozvinutí bylo s přistávací plochou spojeno dobrou cestou. Brigádní obvaziště je nutno rozvíjet v terénu pro tanky nedostupném.

Velká morální odpovědnost leží na náčelníkovi zdravotnické služby brigády, jestliže boj výsadkové brigády byl neúspěšný a brigáda přechází k partyzánskému způsobu boje. V takovém případě je nutno zabezpečit, aby se ani jediný raněný příslušník výsadkové brigády nedostal do rukou nepřítele. Jestliže brigáda před svým rozptýlením organizuje prolomení z prostoru obklíčení, musí být všichni ranění z obklíčení vyvezeni. Před rozptýlením brigády se ranění ukrývají v hlubokých lesích nebo v horách, kde se s nimi ponechává většina zdravotnického personálu a podle potřeby i ozbrojená ochrana.

Byla-li výsadková brigáda vysazena na vlastním území dočasně obsa-

zeném nepřitelem, na kterém však zůstalo vlastní obyvatelstvo, je možné ve výjimečných případech odevzdat raněné i do péče místního obyvatelstva. Přitom je nutno k tomu volit místa co nejvíce vzdálená od prostoru bojové činnosti brigády, poněvadž v tomto prostoru bude nepřítel organisovat domovní prohlídky, aby se zmocnil ukrytých příslušníků výsadkového vojska. Poněvadž každé použití brigády je předem agenturně zajišťováno, je možno vhodná místa pro rozmístění raněných příslušníků brigády volit již předem a v rodinách, které mají raněné příslušníky brigády převzít, je možno závčas provést příslušná opatření. Rozumí se samo sebou, že utajení podobných příprav je nejpřednějším požadavkem.

Veškerá uvedená opatření, jakož i celá organisace zdravotnické služby je předem naplánována v „Plánu zdravotnického zabezpečení boje výsadkové brigády“. Tento plán zpracovává náčelník zdravotnické služby brigády podle pokynů a mnohdy za přímé účasti zdravotnické správy frontu a schvaluje jej velitel brigády.

Je třeba zdůraznit, že organisace zdravotnické služby ve výsadkových jednotkách klade zvýšené požadavky na příslušníky zdravotnické roty. To se týká nejen jejich odborné a vojenské kvalifikace, nýbrž i morálních a politických hodnot všech příslušníků zdravotnické služby, u kterých pocit odpovědnosti za všechny bojeneschopné příslušníky brigády musí stát výše než otázka vlastního bezpečí.

Závěrem je vhodné ještě jednou si uvědomit, že tyl výsadkových jednotek plní úkol za velmi odlišných podmínek od týlu vševojskových jednotek, což si vynucuje řadu zvláštností v organisaci týlu i ve způsobu provádění materiálního zajištění boje.

Týloví funkcionáři výsadkových vojsk musí mít na zřeteli, že v organisaci materiálního zabezpečení výsadkových jednotek nejsou nevýznamné maličkosti. Všechny otázky musí být stejně pečlivě propracovány a naplánovaná opatření musí být prováděna důsledně a rozhodně. Při řízení týlu je třeba se vyhýbat změnám rozkazů a všemu, co by mohlo do práce týlu vnášet nervositu a neklid. Náčelník týlu musí být nejen vysoce kvalifikovaným štábním důstojníkem, nýbrž i dobrým psychologem, který umí vytvořit pro činnost týlu příznivé pracovní podmínky.

P r a m e n y : Zápisy přednášek z Vojenské akademie týlu a zásobování Sovětské armády.

